

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum. Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszar Sándor br. Kőváry László, Martín Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

K U S Z K Ó I S T V Á N.

az ereklye múzeum öre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, **Bécsből:** Veress Endre, **Beszterczéről:** Csernátomi Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Budapestről:** Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Jakab Elek, Jókai Mór, Kreith Béla gr. Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Csikszeredából: Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Hory Béla, Kovács János, Kuszkó Istvánné, Lövei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Szádeczky Lajos dr., **Lugosról:** Dengi János dr., **M.-Bogátról:** Tokaji Etelka. **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond, **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyházáról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele, **Székely-Udvarhelyről:** Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr. **Alsó-Szövat:** Dézsi Mihály. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképező munkatársak: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán. **Budapestről:** Vágó Bertalan.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hozzá a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27 sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

A m. posta-takarékpénztár clearing és cheque forgalmában a kiadó-hivatal száma 3213.



— Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. —

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első évfolyamtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I. II. és III. évfolyam ára 15 frt.

TARTALOM:

Bem lovas testőrsége. Szabó Páltól. 93—94
Észrevétel Czecz tbnok. művére 94—95
Okmánytár. Az erdélyi hadsereg létszámáról. Létszámki-
mutatások. Bánffy, Oberst. Ihász, Obristlieut. Szép-
szögi Ferencz, őrnagy. Damaskin, Obstlt. Gámán
Zsigmond, irodai segéd. — Közli: Hegyesi Márton. 95—97

Halálozások:

Bernáth Albert. — Bányoni Csegezi Ferencz. — Nagy-
ajtai id. Csiki László. — Dombay Tádé. — Gellér
Rezső. — Szendrői Geőcze János. — Balázsfalvi Kiss
Mihály. — Kamenszky László. — Sárospataki Pataky
Dániel. — Szabó Andor. — Szűts András. — Szom-
jas József. — Tiszaujhelyi Ujhelyi Kálmán. — Zan-
kó János 97—98

Különfélék:

A kolozsvári orsz. történelmi ereklye muzeum. — A tör-
ténelmi muzeum új tagjai. — A kolozsvári történelmi
muzeum növekvése. — Honvédeképek. — Honvéd-
menedékház Kolozsvárt. — A Történelmi Lapok
munkatársaiak gárdája. — Kossuth könyvtár a mille-
niumra. — „Még káplár sem lesz.” — Hazafias ün-
nep. — Vasvármegye Kossuth-képe. — Axente nyil-
latkozik. — Kossuth amerikai szereplésének adatai.
— Negyvennyolczas honvédek figyelmébe. — Bem
apó öcsse itthon. — Szivarok a szabadságharcz
idejéből. — Görgey Árturról. — Honvédek igazolási
ideje. 98—100

BORITÉK TARTALMA:

Öreg honvédek képei a milleniumon. — Háromszék ön-
védelmi harcza. — Br. Majtényi kapitány hol van?
— Éppen most jelent meg — Bekötési táblák. —
„Az 1848—49. Magyar Szabadságharcz Története.” —
Szalay-Baróthi. — Az orsz. ereklye-muzeumba érkező
adományok. — Hirdetés.

Öreg honvédek képei a mileniumon. A ko-
lozsvári orsz. ereklye muzeum a m. é.-ben felhívta a
48—49-es honvédeket, hogy egyenkint vagy csoportosan
fényképeztesék le magukat, a képeket a honvédek rö-
videbb-hosszabb életrajzai kíséretében küldjék be, hogy a
daliás idők katonáinak képeiből minél szebb és impo-
nálóbb csoportot lehessen alakítani. A felhívást tett kö-
vette. Több száz arczkép, csoportkép, egy kis levéltárt
képező életrajzi adat-tár érkezett be, melyek már is
szakszerűen vannak rendezve és csoportosítva. Legtöbb
egyes kép van a kolozsvári honvéd egyeslet köréből. Utánna
a brassói, szolnokdoboka-megyei, szentesi, marostorda-
megyei honvéd-egyeslet köréből. Képvisele van különben
a szabadságharcz minden fegyverneme és több katoná-
val képviselve van minden honvéd-egyeslet. Most a ko-
lozsvári honvéd-egyeslet előterjesztett indítvány folytán
egyik gyűlésén elhatározta, hogy a tavaszon egy al-
kalmass napra összehívja az összes egyesleti tagokat a
Dunky-fivérek műtermébe; ott csoportosan, zászlóalj-
kint azután egyes képekben levéttetik magukat a mille-
niumi gyűjtemény javára. A muzeumban Kalmár Antal
főhadnagy rendezti a képcsoportozatokat. Lajstromozza
zászlóaljankint és betűsorban. Az arczképpel kapcsolato-
san beérkezett életrajzok és a honvéd szolgálatra vonat-
kozó okmányok vagy egyéb iratok a honvéd névvel és
szolgálati minőségével ellátott pálliumba helyeztetnek. A
pálliumok betűrendben tartatnak nyilván. Ez uttal is fel-
kérjük azokat, a kiknek csak arczképük vagy életrajzuk
van benn, hogy pótlólag a hiányt kiegészíteni szivesked-
jenek. Kivánatos volna, ha minél számosabb arczkép s
életrajz érkezne be a honvédektől vagy hozzájuk tar-
tozók részéről. Az életrajzokhoz kérdő pontokat tartal-
maz lapunk jelen száma.

Háromszék önvédelmi harcza.

Ezen a czímen egy kötetre terjedő történelmi munka
kerül a jövő héten szedés alá. Olvasóink tudnak róla:
több oldalról, több ízben kérdezősködtek is megjelenési
ideje felől. Idáig nem adhattunk határozott választ. Hiszen
öreg ember írja, Bemnek katonája, Gábor Áron had-
segédje Nagy Sándor hidvégi lelkész, 1848—49, tüzér
főhadnagy.

Róla és kéziratban levő könyvéről a Történelmi
Lapok 1894 évfolyamának 126, 174. lapján van emli-
tés téve.

A munka írását 1892-ben már befejezte. Azóta a
háromszéki önvédelmi harcokban nevezetesebb szerepet
vitt egyének életére s működésére vonatkozó adatokat
gyűjtögette össze az öreg bajtárs sok utánjárással, nagy
buzgalommal. Most már ezek is együtt vannak. A mű
össze állítója a sok anyagot eleven tollal érdekesen dol-
gozta fel.

A könyvet Szabó Samu tanár, a kolozsvári honvéd-
egyeslet elnöke rendezti sajtó alá. A munka a szerző költ-
ségén jelenik meg s csak 500 példányban nyomul. A ki
megakarja szerezni, a „Történelmi Lapok-“nál jegyez-
teteti elő nevét s a megrendelt példányok számát

Az árát még nem határozták meg, mert még nem
tudhatni hogy a képek, táblázatok, szöveg hány ivet fog
elfoglalni. Annyit jelezhetünk csupán, hogy három koro-
nánál drágább nem lesz.

Br. Majtényi kapitány hol van? Felkérem a
tisztelt szerkesztő úr becses engedelmével 48-as honvéd
bajtársimat, sziveskedjenek e lap utján tudatni, ki tud
róla, hogy *Br. Majtényi* a 8. h. zászlóajnál volt száza-
dos él e? s ha él, hol van. Nekem ugyanis ő lenne a
leghitelesebb tanum arra, hogy az említett zászlóajnál
őrmester voltam, mert ő, *Br. Majtényi kapitány* nevezett
ki azzá. E tanuságra azért van szükségem, mert nem-
régőtől fogva nekem is jár segély a honvédalapból, de
csak úgy, mint *tizedes*-nek, holott én *őrmester* voltam,
49-ben. — Nagy-szebenben voltam a kasamatákba zárva
s azt tudom, hogy *Br. Majtényi kapitányom* is ott volt
zárva egy más czellába. A szűk ablakon ki láttam, amint
egyiket másikat vitték ki — főbe löni, egyiket sem is-
merhettem fel. Lehet hogy Majtényit is főbe lötték ott,
s lehet hogy nem.

Torda, 1895. május. 15. tisztelettel
Bauer János honvédőrmester.

Eppen most jelent meg A „Sánta huszár” naplója.

Értesülvén, hogy sokan óhajtják könyvalakban
is birni néhai *Kimizsi István* huszár-kapitány ér-
dekes emlékiratát, mely vonzó előadásával lapunk
mult évi folyamában t. olvasóinkat olyan kedélyesen
és tanulságosan szórakoztatta; elhatároztuk annak
külön kiadását.

A 170 *sűrűen nyomtatott* lapra terjedő csinos
kiállítású mű ára piros vászonkötésben 1 frt,
arany nyomású és metszésű vászon *disz kiállításban*
1 frt 50 kr. A megrendelés lapunk szerkesz-
tősége czimére küldendő.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A m. ; osta-takarékpénztár clearing- és cheque-forgalmában a kiadóhivatal száma 3213.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum őre címére küldendők.

Szerkesztőség:
Kolozsvár, főtér 12. sz., emelet
Telefon sz. 214.

Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Bem lovas testőrsége.

— Ruházat, Egyed József parancsnok. Bem apó magyar vezény szava A sérthetetlen vezér. A felosztott gárda sorsa A kiütött szemű ezredes Katona élet Olaszországban —

Kedves Szerkesztő Ur!

Az 1848—49. Történ. Lap. május 1-én megjelent 9-ik számban Bem tábornoknak 3 élő lovas testőréről van említés téve; én, mint e 3-nak egyike ezt a kis lovas testőr csapatot kívánom megismertetni ugyanis:

1849. január 4-én Beszterczén Bem tábornok egy 50 személyből álló lovas csapatot állított maga mellé, egy hadnagy és egy őrmesterrel együtt; — ezeknek kötelességük volt csatában és csatán kívül közvetlen az Öreg mellett és rendelkezése alatt lenni, utazásaiban kísérséni, s a tőlle vett parancsokat úgy a csata téren, mint azon kívül rendelkezése helyén teljesíteni — ezen csapat az azon időben Erdélyben levő minden lovasokból volt összeállítva. Volt ott szatmári önkéntes, Vilhelm, Koburg, Hannover, s még Károli huszár is, de mondhatom, ugy szellemileg mint számban a kis csapatnak zömét, lelket a Mátyás huszárokból oda rendelt egyének képezték, kik nagyobbára képzett, részint iskola végzett, részint ahoz közel álló ifjak voltak, tele lelkesültséggel. Parancsnokunk egy Egyed József nevű hadnagy volt, merész, jó katona, de egyéb semmi — a Hannoverektől jött át, ott káplár volt. a forradalom csakhamar felemelte, — ő is, mint általában a régi katonák a fiatal, önértetes honvédek nem szerette — ő azt várta volna, hogy mint hadnagyot abban a tiszteletben részesítsék legényei, melyet látott, és megszokott volt a régi ezereknél, de hát biz azt nem nyerte meg. A kis csapat kötelességét pontosan teljesítette, szolgálatban megadta a kellő tiszteletet, de olyant, a mivel nem birt parancsnoka, például egy kis tudományt, egy kis irodalmi ismeretet, vagy egy kis számadást, annyit legalább, mennyit kis csapatja meg kíván, néki a legjobb akarattal sem tulajdoníthatott, e miatt volt is köztünk egy-egy kis kellemetlenség, ő éreztetni szerette volna velünk hivatali felsőbbségét, mi pedig szellemi felsőbbségünkkel vágtuk vissza, ezért szeretett is volna tőlünk megmenekedni, erre egy kis eset reá nézve kedvezőnek mutatkozott, el is követett ellenünk mindent; de csak kettőt ejthetett el a csapatból; az eset ez volt:

Fehérvár ostroma megkezdésénél Szász-Sebesre tette át Bem a főhadi szállást, innen ha lerándultunk is az ostromlókhoz, csak vissza tértünk, s egyéb tenni valónk nem volt.

A hosszas csatározásban meglehetősen leszakadozott a ruhánk, de annyi különböző csapatból alakulván, öltözetünk is nagyon különböző volt; erre sokszor figyelmeztettük parancsnokunkat, s kértük, hogy jelentse be Bemnek, hogy a csapatnak ruhára van szüksége, közben megemlitem, hogy a ruha az öreg előtt csak mellékes dolog volt, hisz ő is csak akkor öltött tisztességes rangjához illő ruhát, mikor környezete azt beszerezte számára,

mintha még most is látnám, mint gyönyörködött huszár-tábornoki egyenruhájában! — így ő mellette hát járhattunk volna rongyoson is. Egyed nem tett semmit, itt újra felkértük s után mi ennek sem lett sikere, a csapat egy küldöttséget menesztett egyenesen a tábornokhoz, hogy közvetlen vele érintkezzünk, e bizottság állott czikkiró elnöksége alatt Botár Feri, Fehérvári Jenő, Kiss András és még volt egy kinek nevére nem emlékszem.

A bizottság megjelent a tábornoknál, Egyed maga akart most már igazítani, de nem engedték, bejelentett Lőrinczi kapitány szárnysegéd; az eredmény a lett, hogy a bizottság bizatott meg az adjusztálással, Egyed ezt zokon vette, s hogy tőlünk menekülhessen, bevádolt; az eredmény az lett, hogy csakhamar szállása elébe rendelt, s ott szemlét tartva felettünk, a főtérén egy egyenkénti körlovaglást rendelt, ez idézte elő két kedves bajtársunk eltávolítását, ugyanis Botár Feri és Fehérvári Jenő a csapatból a hadbírói irodára tétettek át őrmesteri ranggal, nem az Egyed feljelentése alapján, hanem azért, mert mind a kettőnek rossz lova volt, s az öreg felismerte, hogy a nagy és gyors menetet nem bírja, talán engem szeretett volna jobban elmeneszteni, de én ott maradtam és maradtunk mindnyájan. Szolgálatunk a sok, nagy és gyors lovaglás miatt elég terhes volt, de ezt százszorososan édesítette az a boldogító érzés, hogy az általunk annyira bálványozott fővezér körében lehettünk.

Az öreg amily erős volt lélekben, oly gyenge testi erővel rendelkezett; ön erején sem fel ülni lovára nem birt, sem le szállani arról, mi segítettük fel és le, ő rendszeren kocsiban utazott.

A táborral utazva, mikor elől egy ágyu meg dördült azonnal megállította kocsiját, köttette fel sarkantyuját, magas kócsag forgóját nyomatta fel egyszerű komód csákójára — ezért haragudtunk is, mert a magas forgó messze felismertette benne a vezért, s ez által mint egy célpont gyanánt szolgálhatott — a 2-ik 3-ik ágyu szót már lóháton hallotta az öreg, és hallatta azonnal előre haladva szokásos „előre, előre magyar“ szavait ennyiből állott magyar nyelv ismerete, mily kevés, mily jelentéktelen szavak ezek magokban véve, és mégis az ő ajkáról hangoztatva, nincs az a gyönyörű, nincs az a lelkesítő beszéd, mely ezzel felért volna, mint egy villanyszikra hatotta át a honvéd szívét, s a mint a tábor előtt, a csata ezer, meg ezer golyói között mint egy hadisten, bátran, ragyogó szemekkel, a győzelem bizonyos reményével állani látta a honvéd, szemére huzta csákóját, szuronyt szegezve szent lelkesedéssel rohant az ellenre, kiáltva: „éljen az öreg táti, éljen a magyar.“ Uraim! ezt most a félszázad múlva is csak érezni lehet annak a ki látta, de le írni, el beszélni a legragyogóbb költői ábránd sem képes! Nem, bizonyára nem csoda, ha az a hir volt róla el terjedve, hogy őt a golyó nem járja s ha, valaki e hitét sok honvédnek eldisputálni akarja, könnyen csuful járhatott volna, és mi gyarló emberkéek ott állottunk háta megett a golyó záporban, mint ha személye paizs lett volna a gyilkoló golyók ellen. Arczának egy izma,

szemeinek egy rezgése nem árulta azt el, hogy ne hitte volna a bizonyos győzedelmet.

A kis csapat a hadjárat alatt nagyon leapadt. Oh Uraim! azon időben nagy volt a halandóság! hullottak, tömegesen hullottak el a nemzet fájának üde, erőteljes gyümölcsei! hervadtak ezerenként hervadtak reményteljes virágai! Mikor később, június hóban N-Becskekről Szebenbe visszatértünk 12-en voltunk a csapatban; hová lett a többi? Ki tudná azt megmondani hol pihennek? Hol álmodják a nemzet, a haza szabadságát?!

Sándor Laczi kir. tan. alispán ur nem az alakulás kezdetekor jött a csapathoz, ő Temesvár alatt Freidorfon lett a csapatba felvéve — ha jól emlékszem Crui kapitányával volt egy kis nézet eltérése — sehogy se tudta kapitányát saját nézetére vonni, s ott hagyva, át jött a már akkor is nagyon leapadt gárdához, együtt kaptuk a tisztí kinevezést, együtt soroztak be, együtt vittek fel Talián-országba Bergamobe figét őrizni, itt az Erzherczog Carl III. sz. morva gy. ezred vett anyai meleg keblére. Ezredesünk nevére már nem emlékszem, pedig az nevezetes ember volt, már csak azért is, hogy a magyar hadjáratban is megfordult, de itt nem nagy vendégszeretettel fogadták, sőt elkövette vele valami paraszt csikós-ból lett huszár azt, hogy egyik szemét egy karikással régi szállásáról küllebbezte, lehet képzelni tehát milyen jó indulattal fogadott!? Mikor az oda soroztakat hozzá bemutatás végett felvittek, maga elé sem bocsátott, itt nem sokáig ültünk, engem letettek Galicziába a Gr. Harschmann 9. sz. polák ezredbe Stryba, ekkor váltunk el egymástól s az óta nem találkoztunk, lelkem előtt még most is az ő 17—18 éves üde, gyerekes képe áll, pedig hiszem, hogy az élet hava beszórta az ő fürtjeit is, mint az enyémet — de hisz nem fáj az — csak hadd szórja, reám már többet alig szórhat, egykori fekete hajam oly fehér lett.

Gál Jani nem lett besorozva, de azért neki is kijutott itthon az üldöztetésből, mint tudom, sok bujkálás után, csak befolyásos pártfogója közbe járása tudta azt megszüntetni.

Ez uttal még azon két testőr bajtársról teszek említést, kiket Sz.-Sebesen az öreg Bem a hadbíró-sághoz rendelt, t. i. Botár Feri és Fehérvári Jenőről.

Mindketten szerencsésen megmenekedtek a besorozatástól, Botár nevelő lett a Nagy Wesselényi Miklós, Miklós és Béla fiai mellett, e kis nemes szívé báró, míg élt Botár iránt mindig a legbensőbb szeretettel viseltetett; oda forott a két családhoz, s életét megosztva e két család körében élte le 60 éves korán tul elbetegedett, külföldi fürdőről hazafelé jövő útjában Bpsten meghalt, hol hálás tanítványai temették el és koszorúzták meg sirkövét.

Fehérvári orvosi pályára ment, s mint kitünően végzett orvos halt el ifjan Bécsben, így hallottam.

Hadd legyen e két bajtárs emléke e szerény lapon megemlítve töllem, mind kettőhöz meleg baráti érzélem fűzött, mit Botárral élte végnapjaim fenntartott e rokon érzélem, most öreg napjainkban is sokszor, sokszor vissza emlékeztünk ama küzdelmes, de szép napokra. most már ő is ott pihen „a hol nem fáj semmi.“

Most csak annyit a gárdáról, ha t. Szerkesztő ur szives leend elfogadni, majd többet, addig is Isten velünk!

Szabó Pál,

ref. lelkész, nyug. eszperes.

Észrevétel.

(A Czech János 1848—49-beli honvéd tábornok ur által 1850-ben Hamburgban kiadott: „Bem's Feldzug in Siebenbürgen in den Jahren 1848. und 1849.“

A jeles művében a tábornok ur annak 117—18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. lapjain a besztercze-tihuczai csatákat Jablonowsky és Urbán császári ezredesek kikergetését és Bemnek Bukovinába Dornawatra mezővárosig való előnyomulását leírja.

Ezekben Beszterczen, Naszódon és Tihuczán folytatott csatározások említettnek; minthogy a csaták írója Bem által egy dandárral 1848. karácson után Tordára volt küldve, igen természetes tehát, hogy a tábornok mint akkori alezredes a Besztercze felé működő magyar 4600 főből álló és 18 ágyúval rendelkező csapatoknál nem lehetett s a mit irt, mások elbeszélése után írta, a meg történt katonai ténykedéseket másképen adja elő, mint azok történtek; éppen azért szükségesnek látom a haditényeket úgy az igazság mint a szabadságharcz történelme érdekében mint több helyen jelen volt szem és harczó tanú leírni mint következők:

A Bethlen Gergely gróf őrnagy parancsnoksága alatt álló „Mátyás-huszár“ első osztálya parancsolatot kapott, hogy 1848. december 30-án Kolozsvárról induljon Deés felé. 30-án az osztály elment Választig, itt éjelezett. December 31-én a menetrend szerint Szamosujvárra ment, a hol éjelezett; a lelkes városban töltötték a huszárok Szilveszter éjszakáját, a nemes lelkű polgárok körében, tizenkétórakor a mult és jelen év mulását és kezdetét hirdető harang-kongásával, együtt imádkoztak az égurához, a magyar haza és minden ajku polgára szabadsága győzelméért!

1849 január 1-én reggel az osztály Deésre indult, ide érkezve parancsolatot kapott, hogy menjen Rettegre és ott a további parancsolatot várja be. Rettegre érkezvén déltájt. a hová délután Bem tábornok is megérkezett és a katonai intézkedéseket megtette, délután két óra után a csapatokat Bethlennek utba indította előcsapatul (avantgarde) kirendeltetett a Mátyás-huszár 2-dik százada, ebből pedig Szentgyörgyi József huszár főhadnagy a 6-dik számú szakaszával előre küldetett, az ellenség állását kikutatni; a főhadnagy az országotba eső Felőr faluba érkezve az oláh — kevesen otthon levő — lakosoktól az ellenségfelől keveset tudhatott meg, de nem így tovább, 20 foku hideg mellett estefelé nagy zuzmarás köd ereszkedvén, este 7 órakor érkezett a főhadnagy szakaszával Csicsó-Keresztur falu alá, a hol a falu és ország ut szélén egy kaliba, abban tűz és egy láncsás volt; a főhadnagy a szakaszt megállítván, előre lovagolt és az embert magához hivatta, ijedségét eloszlatandó a főhadnagy megnyugtatta hadi cselből, hogy ők és sokan hátul a kik még jönnek Puchnertől jönnek, Urbánnak segítségére; a láncsás oláh neki bátorodott, örvendve elbeszélte, hogy ő „Vorpost“ (előőr) és azon kérdésre, hogy mint „Vorpost“ tudja-e, hogy mi a „Feldgeschrei?“ (tábori-jelszó) hogyne — felelvén — „bátye pálmá gye davevor“ (két taps) — bravó — mondván a főhadnagy, most már eredj a falusbíró után és hívd ki hozzánk a mint a falun megyünk keresztül, a huszároknak meglett mondva, hogy magyarul ne beszéljenek, arról az utánunk jövők is értesítve lettek, a bíró a főhadnagyhoz kijött a „Vorposttal“ együtt, a főhadnagy ügyesen kikérdezte Urbán serge hollétéről, a bíró örömeben mindent elmondott, hogy ő az nap szénával és zabbal bent volt Bethlenben, Mariásza Urbán a felső- a mariásza prefektek és tribunok az alsó udvarban vannak, ott vannak a sok kato-

nák, ágyuk és az „Oláh-szász Landsturm“ ők is várják Puchnertől a segítséget, kérdésekre mind elbeszélte a bírót, hogy ők a községekben a magyarokat, kik el nem menekülhettek, mind legyilkolták, itt a községben van egy vén katolikus pap azt Urbán legyilkolni nem engedte.

A bírót elbeszélte azt is, hogy Mariásza Urbán is biztatta őket, hogy segítséget vár és az utban van, a bírót öröm ragadta el, hogy már itt van; a bírót a főhadnagy egy a nyelvet jólbeszélő huszár felügyeletére bizta és sietve be ment az öreg katolikus paphoz, a ki a kopogtatásra csaknem kétségbe esetten ült az asztala mellett; a mint a főhadnagy a házba belépett és a papot megszólítja magyarul; mondván, hogy a Bem hadtestéből való és a tábornok is itt hátrább jön, a szegény, anyi kínos jeleneteken keresztül ment pap, örömeiben sirva fakadt és úgy adott hálát az Istennek, hogy ezt érnie megengedte! A pap elmondván, hogy azelőtt mintegy órával egy sivalyser (Cheveauleger) tiszt szakaszával kémszemlén (Reocogneosciren) volt és vissza ment Bethlenbe. Ott vannak Urbán és Jablonovszki ezredes összes haderejükkel az oláh és szász Landsturmon kívül rendes katonákban 4000-ren felül és oláh szász jólfelfegyverzett Landsturm 20000 volt, a főhadnagy azt is megtudta, hogy a Bethlen és Naszodfelé elválló országunál levő fogadóban egy század grenicer gyalog katonaság van

előőrs csapatul felállítva, mindezekről jelentését Bem tábornokhoz sürgősen megtette és kérte, gyalogságot küldeni, hogy az előőrsi ellenséget elfogni és Bethlentől elzárni lehessen. A jelentést vivő huszár vissza jött, tudtára adta, hogy az intézkedés megtéetett és a 2-ik székelly gyalog zászlóalj a körülzárásra előrendeltetett. A főhadnagy ezen gyors intézkedései után a menetet Kudu falu felé megint folytatta, a bírót természetesen magával vitte, Kudunál történt, hogy a Bethlenbe eleséget vitt oláh fuvarosok jöttek haza felé; a csicsókereszturi bírót öröm-rivalgva mondván nekik, hogy itt van a Puchnertől várt segítség, volt aztán „szetreászke“ kiállítás a szekeresectől. Kudunál Makrai László Mátyás-huszár százados is a más három huszár szakasszal megérkezett és a falun kívül vártuk, míg a gyalogság megérkezik, az is megérkezett és a főhadnagy utasítása szerént faladatuk megoldására a befagyott Szamoson átkellett menniök és a bethleni uton a Szamos hidon túl felállniök, hogy az ellenség előőrs csapata Bethlenbe be ne mehessen elfogattassék. Kuduból egy vezető is volt, a székelly-zászlóalj mellé rendelve, kilett számítva, hogy a zászlóalj mennyi idő alatt érkezhetik a kitűzött helyre, ezután a huszár század megindult az országunon tovább.

(Folytatása következik.)

OKMÁNYTÁR.

Az erdélyi hadsereg létszámáról.

Létszámkimutatások.

(Folytatás.)

IV.

(Kivül) Bánffy Ezredes Létszáma. Irónnal.

(Belül) 4-tes Armée-Corps.

Siebenburg. Truppen Division.

Standes Ausweis für der 22-ten Juni 1849.

Wo der Brigade	Brigade Commandant	Bataillon, Divis. cder Batterie	Comp. Escadron	Versehen mit Geweren						Cavalle- rie	Artille- rie	Feldstücke			Zusammen			Dislocation		
				Infante- rie		Perkusion	Kriegs Capre	Steinschluss	Jäger			ohne	6 Œ	8 Œ	7 Œ	Hanbitz	M.		Pf.	K.
				M.	Pf.															
I.	Oberstleintenant Hank	67. B.	2	120		1		19										26 p Franyova 3. Arad		
		87. B.	5	908		526	96	354											5 " " 1. Ku.	
		Banater B.	2	149															2 olvashatlan	
		6 Œ Batterie	—	—																
II.	Rittmeister Tölgyesi	Cöburg H.	2							293	295								Török B.	
		Mátyás H.	2							210	210								"	
		Szekler H.	1/2							53	53								"	
		Wilhelm H.	1/4							43	43								"	
III.	Major Jeszenszky	74-ste	6	916		651		73	9	192									"	
		77-ste	6	792		389		394											"	
		6 Œ Batterie	—	—								100	63		4	1	1808	63	5	"
Summa der einzelnen Triggatty			2885								609	501		183	63					
																			Summa der Division 3667 620 10	

Anmerkung

Das Bataillon No. 74. erhielt 210 Rekruten.

Signatum ut supra.

Bánffy, Oberst.

IX.

(Kivül:) (írónnal) Kolozsvári létszám.

(Belső:)

Létszám kimutatása a Kolozsvártt levő hadosztályoknak.

Csapat neve	Százados	Főhadnagy	Alhadnagy	Örmester	Tizedes	Közőr	Összeg	Ló	Megjegyzés
27-dik h. zalj.	2	3	1	7	30	1125	1168	—	260 begyakorlott a többi merőben ujoncz.
II-dik vadász ezred négy század .	3	2	3	10	32	440	490	—	Felszeretlenek és fegyvernéküiek. Az egyének felszerelve, 100 dr. ló teljesen felszerelve, a többi remonda szeretlen és tudatlan.
. . . huszár ezred első őrnagy osztály második század.	1	3	2	2	13	170	191	211	
Lengyel dsidas legio	1	2	2	21	12	92	130	76	Ezek lovakkal el vannak látva s a fegyvergyárnál is szolgálatot tesznek. Ágyu-2—3 fontos útegekcsí nélkül.
Tüzérek	1	—	2	3	3	14	20	—	
Összeg:	8	10	10	43	90	1841	2002	287	

A fentebbieken felül van egy század s már hazafelé induló szathmári nemzetőr a fellegvári várörizeten, kik merőben lándsával vannak ellátva.

Kolozsvártt, június 21-ikén 1849.

Ideiglenes főparancsnok úr távollétében
Gámán Zsigmond, irodai segéd.

Közli: *Hegyesi Márton.*

HALÁLOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük; sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Bernáth Albert honvédhuszár ezredes, a 48-as honvédek igaz gyászára, június 5-én költözött el az élők sorából Nagy-Bányán 75 éves korában

Dembinszky tábornok jeles lengyel vezérünknek vitéz szárnysegéde jobb keze vala; *Bernáth Albert* huszár kapitány volt 48-ban és a *Dembinszky* oldalán sok csatában küzdött hősök módjára. Mikor Világosnál letették a magyar fegyvereket, ő is a menekültekkel tartott és együtt vándorolt ki a boldogult *Teleki Sándor* gróf ezredessel. Bejárta Törökországot, Londont, Párist, sőt Amerikában is megfordult. Visszatérvén a hazába kinevezték őrnagynak a honvédelovassághoz, a hol ezredesi rangig emelkedett. Június 2-án szentelték be Nagy-bányán tetemét, aztán elvitték Apába, a hol jun. 7-én temették el a felesége *Radák Mária* bárónő porai mellé, örök pihenőre.

Bágyoni Csegezi Ferencz Kis-Küküllővármegyei hivatalnok, bizottságtag és 48-as Kossuthhuszár örmester élete 75-ik, boldog házasságának 45-ik évében f. hó 28-án reggeli 4 órakor szívszélhűdésben Dicsőségt. mártónon elhunyt. Gyászolják: özv. *Csegezi Ferencz*né sz. *Biró Polixéna* Leányai: *Csegezi Etelka*, *Csegezi Julia*. Fiai: *Csegezi László* és neje *Novák Margit* valamint gyermekeik *Mariska*, *Piroska* és *Boriska*, *Csegezi Tamás*.

Nagyajtai id Csiki László volt 1848—49-iki nemzetőrnagy, földbirtokos, 76-ik évében végelgyengülésben N.-Iklodon meghalt.

Dombay Tádé dr. volt 48-as honvédet május 29-én temették el Egeberben. A gyászszertartásnál, melyet *Párvay Sándor* dr. apátkanonok végzett fényes papi segédlettel, jelen volt *Samassa* érsek is,

Gellér Rezső, ügyvéd 1848—49-iki honvédszázados jun. 2-án 71-ik éves korában Korponán elhunyt.

Szendrői Gebeze János 1848—49-iki Bocskay-huszár ezredbeli nyugalmazott főhadnagy Zemplén vármegyei Kaponyai birtokán e napokban elhalt.

Már mint jurátus az 1848. előtti időben mint feltűnő szép legény és híres tánczos szerepelt. A szabadságharcz kiütésekor tüzér lett. A schvechati ütközetben a hadsereg bal szárnyán egy 12 fontos útegnél tüzmester volt, és állítólag lényeges szolgálatot tett az által a már visszavonulóban levő hadseregünknek a Dunába szorítás vagy körülkerítés elleni megvédésében, hogy kitűnően irányzott és gyors lövéseivel az ellenség jobb szárnyát feltartóztatá.

Utóbb különböző táborokba jutván, életének egyes részletei előttem ösmeretlenek. Tavasszal ismét egy táborba kerültünk, amikor már Bocskay huszár tiszt volt. Saját elbeszélése szerint a tüzérséget azért kellett elhagynia, mert egy feljebb valójára összeszólalkozás közben kardot rántott. A Bocskay huszároknál mint főhadnagy végig szolgálta a hadjáratot.

A hadjárat után azon szerencsétlenek közé tartozott, kik folyton várván a hadjárat újabb kitörését, semmi munkához nem fogtak, kenyér kereset után komolyan nem néztek. Ekként csekély vagyontársa teljesen elfogyván, maga is elzüllött, de az igazságnak tartozom a megjegyzéssel, hogy nem csak részeges nem volt, de szeszes italt, sőt bort is épen nem ivott; — és mihelyt meg kapta

főhadnagyi nyugdíját többé senki jótékonyságát nem vette igénybe.

Az utóbbi hónapokat nagy nyomorúságban kinlódta át, nem anyagilag, mert kis nyugdíjából szerényen meg élt volna, de betegsége, úgy látszik hátgerinc sorvadása miatt, mert magával teljesen tehetetlen volt; — annyira, hogy a végre bekövetkezett halál reá nézve már huzamosabb idő óta kívánatos volt.

Közli *Matolai Etele.*

Balázstalvi Kiss Mihály. Pünkösdi vasárnapján negyvennyolczas honvédet temettek Szegzárdon, a hol szintén egyre kevesebben maradnak életben a szabadságharcz dicsőséges tanui... Balázstalvi Kiss Mihály, kataszteri irodavezető költözött el örökre, a ki — levelezőnk szerint, — a szabadságharczot mint honvédkapitány küzdötte végig, több csatában vett részt. A világosi fegyverletétel után besorozták császári huszárnak, és mint főhadnagy, nyugalomba ment. Majd Pestvármegyében csendbiztos volt, mely állásától a királyi csendőrségi intézmény szervezésekor vált meg. Az elhunyt igazán eredeti alakja volt a mindenkor jókedvű magyar nemesnek, kit a városban mindenki tisztelt. Mindig magyar ruhában járt és hozzá, bár állami tisztviselő volt, öreg napjaiban mégis hive maradt a 48-as pártnak. — Vele történt meg, hogy a legutóbbi képviselő választáskor a főnöke, — a fölülről tapintatos hazafivá lágyított pénzügyigazgató, — kényszeríteni akarta Kiss Mihályt, hogy a kormány jelöltre szavazzon, de az öreg honvéd egyáltalán nem engedett a negyvennyolczból, és főnökének a kérését megtagadta...

Kamenszky László, Nagy-Becskerekéről hazafias gyászról ir tudósítónk. Ott is régi honvéd, 48-as honvéd főhadnagy hunyt el, Kamenszky László, nyugalmazott községi jegyző személyében e hó 10-én. A boldogult most nyugalomban élve, a megyei törvényhatósági bizottságban vett részt buzgó működéssel, és 67 éves korában érte utól a halál. — Temetését nagy részvét kísérte.

Sárospataki Pataky Dániel 1848—49-iki honvéd élete 65-ik, özvegyiségének 3-ik évében, folyó hó 1-én reggel 9 órakor rövid szenvedés után Cserneken megszünt élni.

Csernek, 1895. június 1-én. Dr Sárospataki Pataky Albert, mint egyetlen fia és nejn: Károlyfehérvári Eperjesy Anna; Irsai Szabó Tibor és neje; Sárospataki Pataky Ottilia; özv. Sárospataki Pataky Gyuláné H. Herepey Ottilia. Özv. gr. Lázár Albertné, Leményi Ilyés Juliánna, mint anyós. Az elhunytak több ereklyéjét örzi a kolozsvári történelmi muzeum

Szabó Andor 1848—49-es honv. tüzér-hadnagy f. év május hó 31-én éjjeli 1 órakor, életének 71-ik évében, szívszélhűdés következtében Maros-Vásárhelyt meghalt.

Gyászolják: Özv. Szabó Andorné, szül. Múcher Eszter mint neje; Szabó Árpád, Gyula, Eliz; Dénes és neje Tolnai Anna, mint gyermekei. Szabó Róza, mint unoka; Özv Szánthó Dénesné; Szabó Erzsébet, Szabó Józsefné sz. Szabó Juliánna, mint testvérei.

Szüts András 1848—49-es honvéd meghalt június 8-án Nyerges-Ujfalun. Szüts a szabadságharczban több súlyos sebet szenvedett.

Szomjas József volt orsz képviselő, 48/49-es honvédszázados meghalt 65 éves korában Budapesten. Az országgyűlésen Szabolcsmegye tiszalöki kerületét képviselte szabadelvű párti programmal. — Szomjas József képviselő-korában a képviselőháznak egyik legjovialisabb alakja volt. Pompás humora, kitűnő anekdotái, melyekből sűrűn

táplálkoztak a karcolat-írók, a folyosó egyik legkedveltebb alakjává tették, különösen a Tisza Kálmán zugolyában. Sokat kacagtak a pénzügyőrökkel való hadakozásain, kiket, ha lehetett, rászédett, hogy aztán a folyosón nagy diadallal, jóízűen elbeszélje, pátronusának, Tisza Kálmán-nak, az akkori pénzügyminiszternek borzadozására. Anekdotáiban azonban mindig volt valami politikai nüánsz, egy-egy hang a magyar népnek az adók és finánc okozta boszankodásából vagy keserűségéből, a mit jó volt meghallani ilyen hü embertől az országtartó nagy uraknak.

Temetése jun. 7-én volt a szervita-téri halottasházból. A temetésen rendkívül nagy résztvevő közönség jelent meg. Ott voltak a többek közt Josipovich horvát miniszter, Miklós Ödön államtitkár, Vértessy Sándor ítélőtáblai elnök, Fabiny Ferenc kuriai bíró, továbbá Máday és Bedő miniszteri tanácsosok, Vadnay Károly stb. A honvédek háza tagjai testületileg jelentek meg a végtisztességen. A gyászszertartást Kirner Károly belvárosi plébános végezte.

Tiszaujhelyi Ujhelyi Kálmán, m. kir. pénzügyi titkár, kataszteri nyilvántartó biztos s 1848/49. évi honvédhúsár-főhadnagy, életének 68. évében június 5-én elhunyt Beregszászon.

Zankó János, 1848—49-iki honvédhúsár-százados, nyugalmazott kincstári tiszt jun. 3-án 72 éves korában Máramaroszigeten meghalt. A megboldogult 1848 november elején Gácsországból, mint Vilmos-húsár életveszélyek közt jött haza Zsurnay vezérlése alatt egy század húsársággal, hogy a honvédseregbe álljon. 1849. februárban már Bem hadseregében volt főhadnagy, majd százados. Részt vett Szeben bevételénél, a hol meg is sebesült. Ott volt a medgyesi, besztercei ütközeteknél, ott volt a Kis-Kapus, Szelindek, Uzon, Feketealom, Sepsi-Szt.-György, Segesvár, Bánffy-Hunyadnál vívott harcokban, mindenütt hősiiesen, bátran vezetvén húsárszázadát. A harcok lezajlása után Máramarosba ment vissza s ott igen soká lakott Kamarán, mint sóhivatalnok. Temetése általános részvét mellett ment végbe. A honvédegyesület Várady Gábor vezetése és a honvédzászló alatt vonult ki s a sirnál Szoboszlay Kálmán tartott érzékeny bucsu-beszédet.

KÜLÖNFÉLÉK.

A kolozsvári orsz. történelmi ereklye muzeum Deáky Albert elnöklete alatt gyűlést tartott. A gyűlésen bejelenték, hogy Kolozsvár város a történelmi muzeum védnökségét elfogadta. Az alapszabályokat a város közgyűlése a miniszteriumhoz felterjeszteni határozta. Jelentést tett arról, hogy Kolozsvár város által kiküldött milleniumi bizottság a Mátyás király születési házának a millenim alkalmára az ereklye muzeum részére leendő berendezése iránt lépéseket tett. A gyűlés ezt örömmel vette tudomásul és kijelentette, hogy az együtt működésre nézve mind a városi hatóságot, mind a millenium bizottságot átiratilag kéri fel E tárgyban a milleniumi bizottsággal való együttes működésre kebeléből az elnökön és muzeum örön kívül felkéri Szabó Samu honv, egyleti elnököt Szucsáky Imre Nedoroszték János, Kovács János tanár is Vincze István biz. tagokat. A gyűlés ezenkívül több ügyet intézett el

A történelmi muzeum új tagjai. A márczius 22-23. gyűlés óta a muzeum tagjai sorába a következő új tagok be: Incze József ügyvéd, Ferenczi Zoltán egyet. könyvtár igazgató, Dr. Márki Sándor egy. tanár,

Hatschek Antal, Nagy Lajos unit. esperes, tanár, id. Virányi István nyug. vasuti felügyelő, Ábrahám Antal ügyvéd, Eöry Ernő bank-hivatalnok, Szekula Ákos az Adria bizttárs. vezér-felügyelője, br. Feilitzsch Arthur erdőigazgató, Koleszár Sándor ügyvéd, Böckel Károly 48—49. altiszt, Benigni Samu a kolozsvári iparos-egylet elnöke, dr. Török István ref. gim. igazgató, Ditrői Mór a kolozsvári nemzeti színház igazgatója, Hindy Árpád a Kolozsvár szerkesztője.

A kolozsvári történelmi muzeum növekvése
Minden osztálya nő az ereklye muzeumnak ritkábbnál-ritkább ereklyékkel, tárgyakkal. Kossuth kincseknek egy garmadája érkezett, ezek között érdekes a Szabadkán kiadott u. n. kényszer bankó, melyet hű utánzatban küldött be a gimnázium részéről Gohl Ödön tanár. Proklamációkat adtak: Bartha Miklós Kolozsvár, édes apja hagyatékából, Hegyesi Márton Nagy-Váradról, özv. Cserey Jánosné urnó és mások. Ecsedy István 1848—49-beli honvéd „Nemzeti politika” című lap 1848-ik II. évfolyamát küldte be a hirlap-könyvtár részére. A képekből egy legió érkezett be. Ezek közül nevezetes „Molnár-nak” a „Hadi Lapok” szerkesztőjének arcképe és életrajza, melyet Kádár József történetíró és a Történelmi Lapok munkatársa szerzett meg és küldött be. Érdekesek a Cserepárok arcképe, melyből egykoru három csoport kép is érkezett be. Sz.-Fehérvárról. Mocsonoky József József ügyvéd, volt honvéd hadnagy küldötte be. A három csoport dagueroitip képen h. rmincz cserepár van. Ő Felsője nevével viselő 1 sz. (morva) ezredbe voltak besorozva. — A muzeum most arra törekszik, hogy szélesebb körű akciót indítson az ereklyék összegyűjtésére és muzeum látogatására. E célból a kolozsvári hölgyek által tett amaz indítványt elfogadta a gyűlés, hogy 10 kros belépő jegyek adassanak ki értékesítés végett.

Honvéd képek. A kolozsvári orsz. ereklye muzeum felkéri az országban levő honvédegyleteket, az élőhonvédeket, az elhunyt honvédek hátra maradtait, hogy a honvédekről egyenkint kabinet nagyságban csoportosan pedig tetszés szerinti nagyságban fénykép levételeket eszközöltetni sziveskedjenek s a képet kéri a muzeum igazgatóságához Kolozsvarra beküldjék. A képekkel kapcsolatban minden honvédről életrajzi adatok beküldetésére is felkéretnek a honvédegyletek és honvédek. Az életrajzi adatokhoz a Történelmi Lapok f. é. számainak borítékán foglaltatnak a szükséges kérdések. A hazai fényképezészek szintén felkéretnek, hogy a levételeket lehetőleg díjmentesen, vagy mérsékelt áron eszközölni sziveskedjenek, Minden beérkezett kép és életrajz nyilvánosan fog nyugtáztatni a „Történelmi Lapok”-ban. Azonkívül az áldozatkészebb fényképezészek egyéb kitüntetésben is részesülnek, Megjegyezzük, hogy a kolozsvári ereklye muzeumnak van honvédeképek és életrajzokból legszebb legteljesebb gyűjteménye.

Honvédmenedékház Kolozsvárt. A Történelmi Lapok 1894. évi nov. 15. számának első cikkében foglaltatik az a jelentés, a melyet a Kolozsvárt létesítendő honvéd-menedékház ügyében tett intézkedésről szerkesztett az a bizottság, a mely működését néhai Inczedy Samu ezredes vezetése alatt kezdeményezte. Ez a bizottság, mint elő van sorolva, adatokat gyűjtött, a melyből kitűnt, hogy az erdélyi részekben élők közül hány elaggott szegény honvéd óhajtana a Kolozsvárt állítandó menedékházba bejutni? Ez a jelentés feltárja, hogy már 1893. évben 762 főre rugott azok száma, kiknek nagy része, a 3—4 frt havi segélyt felcserélni óhajtaná, egy csendes, meleget adó hajlékkal. Azonkívül a közigazgatási hatóságok adatai szerint 183 főre rugott

azon igazolt honvédek száma, a kik az időben ellátáshoz nem juthattak s mint hajléktalanok óhajtottak bejutni. E jelentés után a már korábban tett alapítványon kívül Veress Ferencz elhunyt honvédtüzemester tisztelői koszoru alapítvány czimen 566 frtot küldöttek be az Emkéhez. A kolozsvári honvédegyelet választmánya most egyesül a történelmi ereklye muzeum rendezőségével ez ügy megelőldása tekintetéből és napirenden tartva a kérdést, arra törekszik, hogy a milleniumi időre a menedékház a Kolozsvárt levő Mátyáskirály születési házában berendezhető legyen

A Történelmi Lapok munkatársainak gárdája. Ez a gárda is megfogyatkozott az utóbbi években. A legjelesebb erők közül is nagyon sokan letették a tollat, nem írják meg bajtársaik nekrológiát, ezzel kapcsolatban azoknak viselt dolgait, hanem az övéket írja meg más. Pedig ez a gárda nagyon szép missziót teljesít nem csak a történelmi adatok összegyűjtésénél, hanem teljesíti a szegény honvédek anyagi helyzetének enyhítése körül is. Igen sok helyen, a hol a honvédegyletek semmi tevékenységet kifejtteni nem tudtak, a Történelmi Lapok munkatársai vették át a szegény honvédek gyámolítása körüli feladatok teljesítését, tájékoztatókat szerezve a kolozsvári honvédegylettől, „Történelmi Lapok”-tól, sok-sok száz honvédnek juttatták a kezébe azt a száraz kenyert, melyet az állam ad. A munkatársak eme szakavatott ügybuzgó munkássága az orsz. segélyző-egyletnek is megkönnyítette a feladatát. A Történelmi Lapok munkatársainak gárdáját most a szerkesztőbizottság kiegészíteni fogja egyik közelebbi gyűlésén, hogy a milleniumra szükséges történelmi adatok összegyűjtése közül minél többen vegyenek részt a munkában. E tárgyban a muzeum gyűlésén előterjesztett jelentésben határozott javaslat foglaltatik.

Kossuth könyvtár a milleniumra. A kolozsvári történelmi ereklye muzeumban. A „Történelmi Lapok”-hoz ismertetés végett érkezett szabadságharczbeli és azzal kapcsolatos könyvek évek során gyűjteménybe vétettek, szabályszerűen könyvtárilag rendezve vannak s most magvát képezik egy nagyobb könyvtárnak, a melyet a milleniumra rendez be az ereklye muzeum. E könyvtár nyilvános könyvtár lesz s állandó elhelyezést a Mátyás király házában, a történelmi muzeummal kapcsolatban, fog nyerni. A muzeum mindazokat felkéri, a kiknek 1848—49-es eseményeket tárgyazó könyvük van, hogy azokat ajándék képen beküldeni sziveskedjenek.

„Még káplár se lesz” . . . Gabriányi József, a most elhunyt altábornagy életében érdekes jelenség volt az, midőn Világos után besorozták osztrák katonának, és a német tiszt, akinek nevét nem jegyezte föl a krónika, azt mondta neki:

— Nálunk még káplár se lesz magából-soha. . .

Gabriányi megmutatta, hogy valamivel magasabbra vitte a káplárságnál. Kivüle még három magyar honvédtiszt végezte be pályáját magas ranggal a hadseregben: Thömmel, báró aki, miután odahagyta a katonaságot diplomáciai képviselő lett, Vidovics és Varga Emil, Gabriányi volt a negyedik. A honvédségnél sok negyvennyolcas honvédtiszt jutott magas rangra, de a közös-hadseregben csak ez a négy.

Hazafias ünnep színhelye volt május 19-én Szacsal máramarosmegyei község. Roszner Ervin főispán, megyei urak kíséretében, megjelent a faluban, hogy csik-jenőfalvi Gyenge János görög-katolikus lelkésznek mellére tűzze a koronás arany érdemkeresztet. A 90 éves agg lelkész hazafias érdemeiért kapta e kitüntetést. Egész életében

hű fia volt a magyar hazának, melyért 1848—49-ben súlyos szenvedéseken ment keresztül. Szacsal község különben román ajku régi magyar nemesekből áll. Roszner Ervin szép beszéd kíséretében adta át az érdemrendet az ünnepeletnek, a ki családjától és a papságtól körülvéve fogadta. Lendületes szavakkal emlékezett meg a máramarosi románságról, mely mindig hű bajtársa volt a magyarnak. A beszédet Bud Titusz püspöki vikárius tolmácsolta a népnek, mely azt élénk tetszéssel fogadta. Az ünnepelet meghatott hangon mondott köszönetet. A 150 teritékű lakomán Szabó Sándor vármegyei főjegyző a megye nevében köszöntötte fel az ünnepeletet.

Vasvármegye Kossuth-képe. Szombathelyről írják lapunknak: Vasvármegye május 8-án tartotta évnegyedes rendes közgyűlését Reiszig főispán elnöke alatt. A főispáni megnyitó után, Károlyi dr. alispán, szép beszédben utalt Kossuth Lajos fényes érdemeire, és bemutatta Kossuthnak Vastagh György által festett életnagyságu arcképet.

Axente nyilatkozik. A hirhedt Axente Szevért nyilatkozatra bírta a „Kolozsvár“ egy cikke, mely érdem szerint méltányolta a 1848—9-iki oláh lázadás vezéreit. A „Gazeta Transsilvaniei“-ben hasábkban keresztül variálja Axente a témát, hogy sem ő, sem Janku Ábrahám nem voltak gyujtogatók, banditák vezére, hanem „lelkismeretes védői voltak a dinasztának és halálmegvetéssel küzdöttek a császárság és az általa behozott intézmények fentartásáért.“ És mintha koszorut akarna fonni arra a szoborra, amelyre adakozni nincs elég vakmerősége, a „császár“ kegyeivel hozakodik elő, aki a Janku Ábrahám kérelmére jött el Topánfalvára, „elment atyja kapuja előtt s egy éjjel ott aludt a hegyek szívében.“ Közben önmagát is tisztáznia akarja a rajtaszáradt vádak alul, de oly tehetlenül, hogy egyhelyütt panasolja, hogy szegény román nép jutalmul semmit sem kapott, kissé tovább pedig elismeréssel van Schwarzenberg iránt, aki ezeket adott neki, még többet, mint Janku Ábrahámnak. Így mosakodik Axente.

Kossuth Amerikai szereplésének adatai. Kovács János tanár, a kolozsvári unitárius középtanoda dérek professzora megbízást kapott Kossuth Ferencztől arra nézve, hogy Kossuth Lajos Iratai VIII. kötetének sajtó alá rendezésében neki segédkezet nyújtson. A VIII. kötetnek egyik legbecsesebb részét képezik ugyanis azok az angol nyelvű emlékiratok, levelek és üdvözetek, melyeket Kossuth Lajos emlékezetes amerikai időzése alatt egyes kiválóbb amerikai politikusoktól és testületektől kapott. Ezeket az iratokat Kovács János fordítja magyarra és ez ügyben május elején hosszabb időt töltött Budapesten.

Negyvennyolczas honvédek figyelmébe. Péchy Tamás, a honvédegyletek országos központi bizottságának az elnöke június hóban távol lesz a fővárostól. Felkéri tehát öreg honvéd bajtársait és a honvédegyletek elnökeket, hogy júniusban minden megkeresésökkel a központi honvéd bizottsági irodában (IX. ker. soroksári-utca 11. sz.) forduljanak.

Bem apó ücsese itthon. Legközelebb — mint eperjesi levelezőnk írja — érdekes új földbirtokosa lesz

Magyarországnak. A metoszkói nemesi birtokot ugyanis Bem László, Bem apónak öcsese vette meg. Az új földbirtokos Sárosmegyében, a szidniki járásban telepszik meg.

Szivarok a szabadságharcz idejéből. A kolozsvári történelmi ereklye muzeum kegyelettel őrzi azt a szivart, melyet Vécsey Károly aradi vértanu szivar-táskájában talált neje a kivégzés után. E szivart a vértanu özvegye dr. Márki Sándor egyetemi tanárnak adta, ki azt ide helyezte. Ezen kívül 1848-ból 8 db. korona szivart őrzi e muzeum, egykori papir borítékjában, melyen a korona körül 4 magyar ruhába öltözött férfi szivarozik. Kettő ezek közül füstöl, kettő pedig művészi kivitelű mécs mellett „fidibusz“ gyujt, hogy azzal szivarát meggyujtsa.

E szivarokat Csorna Szidonia urhölgy május kir. posta mester küldötte be Csikvándról.

A szabadságharczbeli szivarok nemeire nézve a következő apróságot közli a Budapesti Hirlap.

Mi, a kik drága pénzért vesszük a rossz szivarokat és áldjuk érte a dohánymonopolium feltalálóját, szinte ámulva olvassuk azt az 1849-es árjegyzéket, melyet Medetz József cs. és kir. szab. dohány- és szivargyára bocsátott ki. Érdekes e jegyzékben már a szivarok elnevezése is. Nemzeti, Nemzeti őrsereg, Ipar, Kör, Csárdás, István, Deák, Nádor, Király, Gazdaságos, Magyar Korona, Remény név alatt szerepelnek a legjobb fajok, melyek nem is 100-as hanem 1000-es csomagokban, illetve ládácskában kerültek forgalomba. És a míg ma egy némileg tűrhető szivarért legalább is kilencz krajczárt fizetünk, 1849-ben a legdrágább belföldi gyártmánynak ezer darabja 20 forintba, egy darab tehát két krajczárba, a legdrágább külföldi szivarnak ezer darabja pedig 110 forintba, egy darab tehát 11 krba került. Vajjon itt is megvalósul-e valaha a közmondás, hogy „a történelem ismétlődik?“

Görgey Árturról egy fővárosi lap azt újságolja, hogy megőrült. Mikor Kossuth Lajos halálát meghallotta, könyekre fakadt s nemsokára a temetés után kiment egyszer a temetőbe Kossuth sirjához. Azóta ismét nem hagyta el a visegrádi remetességét, a hol most családja ápolja és állapotát gondosan titkolja. — Két estilap valótlanul mondja ezt a hirt: értesülésük szerint Görgey teljesen jól érzi magát s közelebről is nagyobb társaság volt nála, többek közt Gyulay Pál és Than Károly.

Honvédek igazolási ideje. A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a miniszterelnök jóváhagyta az országos honvédségélyző egyesület felügyelő bizottságának azt a határozatát, melylyel az 1848—49-diki honvédségi szolgálat igazolhatására 1895. évi október 1-ig terjedő záros határidőt tűzte ki olyformán, hogy oly nyugdíjazási és segélyezési kérvényeket, melyekhez a tényleges honvédségi szolgálatot igazoló teljes hiteleségű és a fentebb említett záros határidőn belül kiállított bizonyítékokat nem melléklík, figyelembe venni nem fogják.

Végül megjegyezzük, hogy a naplót Veress Endre. az emigráció történetével foglalkozó munkatársunk rendezte sajtó alá és kísérte magyarázó jegyzetekkel, s ugyan ő írta meg a szerző életrajzát is.

A mű tiszta jövedelmét a szerző emlékéért fenntartó alapra fordítjuk. Ez alap eddigi bevétele már le van téve a kolozsvári kereskedelmi bank 2540, sz. könyvecskéjében.

Az „1848–49. „Történelmi Lapok“ szerkesztősége.

Bekötési táblák az 1848–49. Történelmi Lapok 1891. és 1893. és 1894. évi folyamának bekötésére decz. elejétől kezdve, darabonként 80 krral megrendelhetők a kiadóhivataltól. A bekötési tábla diszes kiállítással készül. Az 1892-ik első évfolyam táblája vörös angol vászon, az 1893. év folyam táblája fehér. Az 1894. évfolyam táblája pedig zöld angol vászomból készül. A m. é. folyamok bekötési táblái olcsó, elegáns és izléses kiállításáért előfizetőink körében nagy keresletnek örvendtek. E táblába kötve, a Történelmi Lapok bármely szalon asztalnak díszét képezi. A tábla első lapján piros (a II. é. folyamánál fehér a jelenleginél zöld) alapon arany nyomással koszoru által övezve foglal helyet Magyarország és Erdély külön-külön álló címere, melyet felül, szent István koronája foglal össze. Ez alatt dísz betűkkel a lap címe, a szerkesztőség s az évfolyam van feltüntetve. E felírást, a tábla szélein izléses fekete nyomású körzet veszi körül. A tábla hátsó lapján vaknyomású ékítmények foglaltatnak. A tábla sarkára az első lapon foglalt felírat van arany nyomással helyezve. E felhívást azért tartjuk szükségesnek most idejében közölni, hogy olvasóinknak módjuk legyen az ideje korán való megrendelésre s tájékozva legyünk a készitendő példányokszámára nézve.

„Az 1848–49-iki Magyar Szabadságharcz Története“ című munkából most jelent meg a 37-ik füzet, melyben Gracza György a magyar honvédsereg megalkotását beszéli el.

Különösen az egyes csapattestek ruházatára és felszerelésére vonatkozó rész rendkívül érdekes. A füzet egykoru képei a következők:

Jön-e magyar segítség? (Bécs ostroma idején megjelent gnyukép). Petőfi élete és halála. Rózsa Sándor négyesövű puskája. Az isaszeghi csata vázlatja. Békeküldetés Windischgrätznel. Részlet az ápril 10-iki vázlatából. A medgyesi csata első napja 1849. márcz. 2-án. Magyar huszár-csákó. Honvédtiszt csákója. Közöséges honvédcsákó. Magyar tüzér-csákó. A bécsi nemzetőrség csákója. Osztrák tüzér-csákó.

A 2. kötet a napokban hagyja el a sajtót, és úgy külső kiállításra, mint beltartalomra talán még szebb az első kötetnél. Megrendelhető a mű kiadójánál. Lámpel

R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésében Budapest, Andrassy-ut 21. sz. a.

Szalay-Baróthi „Magyar Nemzet Története“ című nagyrékű művének első kötetéből most jelent meg a 16. füzet. Ezt a füzetet is 2 műmelléklet és 12 a szövegbe nyomott illusztráció díszíti. Egy füzet ára 30 kr. Az egész mű 60–65 füzetben lesz teljes s így előfizetni is lehet 6 füzetre 1.80 kr., 12 füzetre 3.60 krral a Lámpel R.-féle cs. és kir. udvari könyvkereskedésében havi részletfizetésre Budapest, Andrassy-ut 21. sz. a.

Az orsz. ereklye-múzeumba érkező adományok.

A breznóbányai kaszinó 16 frt 40 krt küldött be a kolozsvári történelmi ereklye múzeumnak.

HIRDETÉSEK.

ERDÉLYI EGESZSÉGI LABDACSKOK. CSODA-LABDACSKOK.)

Mindennemű székrekedés és azok következményei eltávolítására, hogy mily kitünő házi szer, mutatja az a körülmény, hogy minden más összetételt túl szárnyalt, semmiféle ártalmas szert nem tartalmaz, éppen ezért nem ártalmasok a gyomor- és belekre. hanem az emésztést rendes állapotba hozzák; aranyerek, gyomor- és májbajosoknak és azoknak, kik altesti idegbántalmakban szenvednek és a vértisztítást igénylik, biztos gyógyulást hoz, helyreállítják és fentartják az egészséget.

A fenti bajokon kívül a következő bajokban nyújt alapos segítyt: Kezdetleges, nyílt és vak arany érnél, mindennemű kiütéseknél, régi sebeknél, sömör, otvar-, fekélyek-, fej- és fülfájdalomnál, gyomorhurut-, gyomorgörcs-, hányinger és nehéz emésztésnél. Továbbá rheumatisbus bajoknál az epe kiválasztást elősegíti, egyszerű mint óvszerül szolgál a járványos betegségeknek.

HASZNÁLATI UTASÍTÁS.

Felnőttek reggel és este 2–3 labdacskot vesznek. Erősebb szervezetűek 4–4 szemet vehetnek, kik gyomorbajban szenvednek és hosszabb kurát akarnak tartani, minden reggel vegyenek 2 szemet. Ára egy próbadozsnak 21 kr. egy rendes doboznak 50 kr.

KAPHATÓ:

NAGY SÁNDOR

gyógyszertárában a „vörös kereszt“-hez
Maros-Vásárhelyt, Szt.-György-utca 4. sz.

Gyógyászati különlegességek. Illatszerek. Pipere- és gyógyszer-szápanok. Gyógyborok. Valódi tokaji asszu-Francia és magyar Cognak. Mindennemű ásványvizek. Legkitünőbb minőségű „China Malaga“ és „China-Vas-Malaga“ bor. Sebészeti eszközök. Kötszerek stb

Egyedüli készítője és szétküldési raktára a már 10 év óta közkeveltségnek örvendő „Gyöngyvirág“ különlegességeknek u. m.: Gyöngyvirág hölgypor, szájviz, fogpor, arczenőcs, mosdóvíz, hajolaj, pomádé, brillantin, viasz pomádé illatszert, eau de Cologne, hajszesz, szappan és Gyöngyvirág szobafüstölőnek.

Készítője a legtisztább gyógyszerészi szeszből előállított Sósorszesznek és a Dr. Tischler általánosan elterjedt gyógyerejű szájvize és fogporának.

Levélbeli megrendelések postai utánvét mellett a legnagyobb pontossággal eszközöltetnek; csomagolásra nagy gond fordítatik.

1. a honvéd neve:
2. Született 18..... hó..... n..... megye.....
..... községben. — Vallása:
3. Honvédségi szolgálata előtt mivel foglalkozott, vagy mily állást töltött be?
4. 1848 — 49-ben, mely időtől kezdve, meddig szolgált?
5. Honvéd minősége, melyik honvédszászlóaljnál vagy csapatnál szolgált?
6. Ütközetben vett-e részt, melyekben?
- hol?, mikor?
- megsebeült, hol?
7. A honvédségnél legutóbb milyen rangot viselt? Részesült-e kitüntetésben?
8. Jelenleg mi a foglalkozása?
9. Jelenlegi tartózkodási helye..... megye.....
..... város község.
10. Nős-e, vannak-e gyermekei? Milyen állást foglalnak el? Milyenek a vagyoni viszonyai?
11. 1848 — 49-ről történeti visszaemlékezéseket irt-e, mely czim alatt, hol, mikor jelentek meg?
12. Vannak-e egykoru jegyzetei, levelei, emléktárgyai, melyeket az ereklye-muzeum részére a „Tör-
Lapok“-ban való közlés, illetve ismertetés végett beküldhet?
- Mellékelve..... (vizit-, kabinet, régi aquarel- rajzolt) arckép drb..... napló, leírás, ereklye..... drb.

Kelt..... 189.....



.....
a honvéd aláírása

.....
a honvédegylet elnökének aláírása.